

# การออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง Ladies' Blouses Design Using the Hmong's Embroidery

ภักทิฎฐา สดภิบาล<sup>1</sup>

## บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง ให้มีความเหมาะสมด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านความสวยงามและด้านขั้นตอนการผลิต โดยการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 ท่าน ผลการวิจัยพบว่า ความเหมาะสมของแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง รูปแบบที่ 3 ด้านประโยชน์ใช้สอย เฉลี่ย 4.85 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.67 อยู่ในระดับมีความเหมาะสมมากที่สุด ด้านความสวยงาม เฉลี่ย 4.73 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.43 อยู่ในระดับมีความเหมาะสมมากที่สุดและด้านขั้นตอนการผลิต เฉลี่ย 4.96 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.38 อยู่ในระดับมีความเหมาะสมมากที่สุด

**คำสำคัญ :** การออกแบบ เสื้อสำเร็จรูปสตรี ผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง

## Abstract

This research aimed to evaluate the design of ladies' blouses using the Hmong's embroidery for appropriate utility in terms of aesthetic and production process. Nine experts evaluated this design.

The results revealed that the most appropriate pattern of Hmong's embroidery for ladies' blouses was form 3. Moreover, it had an utility, aesthetic and production process aspects at the most appropriate level of an average of 4.85, 4.73 and 4.96 and standard deviation of 0.67, 0.43 and 0.38, respectively

**Keyword :** Design, Ladies' Blouses, the Hmong's Embroidery

## บทนำ

ปัจจุบันสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมเริ่มเปลี่ยนไป และชาวเขาเผ่าม้งเองก็มีความต้องการในการใช้เครื่องอุปโภคบริโภคเป็นอย่างมากเช่นเดียวกับคนทั่วไป ดังนั้นชาวเขาเผ่าม้ง จึงต้องมีการดิ้นรนเพื่อที่จะเพิ่มรายได้มาจุนเจือครอบครัวของตนเอง แต่ชาวเขาเผ่าม้งก็มีลักษณะนิสัยที่เด่นอย่างหนึ่งคือ เป็นคนขยันขันแข็งในการทำงาน และมีความชำนาญด้านการซื้อขายสินค้า จึงทำให้มีชาวเขาเผ่าม้งจำนวนหนึ่งอพยพเข้าไปอยู่ในเมือง ประกอบอาชีพเป็นเจ้าของร้านค้าเสื้อผ้า จนกลายเป็นผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีพอสมควร สินค้าที่นำมาขายก็เป็นผลิตภัณฑ์เดิมๆ โดยการผลิตแบ่งออกเป็น 2 แนวทาง คือ 1. ตัดเป็นชุดม้งแบบดั้งเดิม 2. ตัดโดยการออกแบบตามแฟชั่น เช่น ตามชุดของนางเอกภาพยนตร์ เช่น รุ่นกระโปรงแมวเจนี (Janie type Hmong's skirt) เป็นต้น แต่ยังมีผู้บริโภควัยอื่นๆ ที่ต้องการแบบเสื้อที่เข้ากับสมัยนิยม เพศและวัยของตน

ภักทิฎฐา สดภิบาล<sup>1</sup> พงศ์ ทรดาล<sup>2</sup> สมเดช เฉยไสย<sup>3</sup>

<sup>1</sup> นักศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม. 2553.

<sup>2</sup> รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการอุตสาหกรรม คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

<sup>3</sup> ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญ และคุณค่าของผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง จึงมีแนวคิดที่จะนำลวดลายผ้าปักชาวเขาเผ่าม้งมาออกแบบเป็นเสื้อสำเร็จรูปสตรี โดยนำผ้าปักชาวเขาเผ่าม้งมาตกแต่ง ทั้งนี้เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าให้แก่ตัวสินค้า และยังเป็นการเพิ่มทางเลือกให้กับผู้บริโภคในการเลือกซื้อให้หลากหลาย ตัววัสดุที่เป็นผ้าปักชาวเขาเผ่าม้งถือเป็นงานฝีมือ ที่สามารถจะขายตัวมันเองได้อยู่แล้ว เพียงแต่เรานำมาเพิ่มมูลค่าให้ลูกค้าได้นำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ลวดลายที่ปรากฏอยู่บนผืนผ้าปักเป็นหนึ่งเดียวไม่มีการซ้ำกันเลย เพราะลวดลายผืนนั้นๆ เกิดจากจินตนาการของผู้ปักแต่ละคน ไม่สามารถที่จะสั่งให้ชาวเขาเผ่าม้งปักตามแบบได้ ชาวเขาเผ่าม้งปักลายอะไรออกมาก็ต้องใช้ตามนั้น ซึ่งชาวเขาเผ่าม้งเองก็ยังคงอนุรักษ์ลวดลายโบราณดั้งเดิมไว้ ทั้งนี้ยังเป็นการส่งเสริมการพึ่งพาตนเองตามวิถีชุมชนอย่างยั่งยืนอีกด้วย

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง

### วิธีการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดในการศึกษาวิจัย ดังนี้

#### 1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แนวคิดของ วิบูลย์ สีสวรรณ (2538 : 90) และ เพียงจิตต์ มาประจักษ์ (2550 : 8) เรื่องหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าทอมือเพื่อเป็นการเพิ่มคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์ ผู้วิจัยสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง ดังนี้

##### 1.1 ประโยชน์ใช้สอย

##### 1.2 ความสวยงาม

##### 1.3 ขั้นตอนการผลิต

#### 2. ขอบเขตด้านประชากร

การวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรในการประเมินทั้งหมด 9 ท่าน

#### 3. ขอบเขตด้านสถานที่

การวิจัยครั้งนี้ใช้สถานที่วิจัยคือหมู่บ้านม้งดอยปุย จังหวัดเชียงใหม่ หมู่บ้านม้งบ้านเข็กน้อย จังหวัดเพชรบูรณ์ และศูนย์ศิลปาชีพบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

### เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบประเมินความเหมาะสมจากงานตัดเย็บเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยผ้าปักชาวเขาเผ่าม้งต้นแบบ สำหรับผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านความสวยงาม ด้านขั้นตอนการผลิต โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลประเมินความเหมาะสมด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านความสวยงาม ด้านขั้นตอนการผลิต เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปลายเปิดและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการผลิตเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง

### การเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยมีดังนี้

1. แบบประเมินความเหมาะสมจากงานออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง สำหรับผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสม ด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านความสวยงาม ด้านขั้นตอนการผลิต โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลประเมินความเหมาะสม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปลายเปิดและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง

2. แบบประเมินความเหมาะสมจากงานตัดเย็บเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยผ้าปักชาวเขาเผ่าม้งต้นแบบสำหรับผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านความสวยงาม ด้านขั้นตอนการผลิต โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลประเมินความเหมาะสมด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านความสวยงาม ด้านขั้นตอนการผลิต เป็นแบบมาตราส่วนประมาณ ค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปลายเปิดและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการผลิตเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง

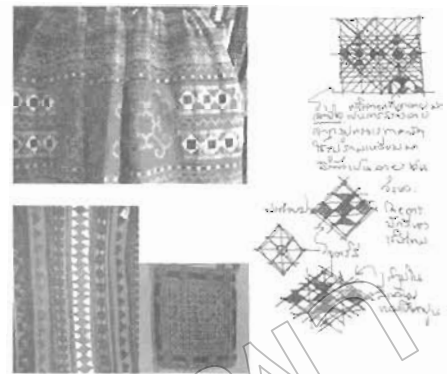
### ขั้นตอนการพัฒนาผลิตภัณฑ์

ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง โดยมีขั้นตอนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ดังนี้

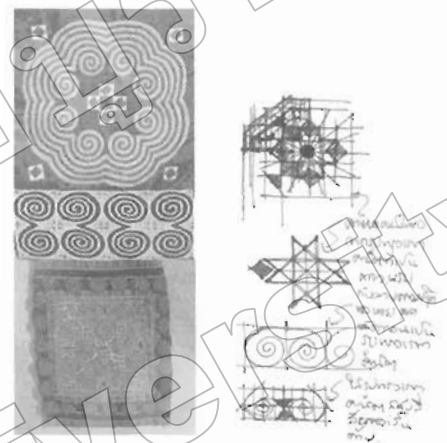
1. ทำการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นในการทำวิจัย กฎเกณฑ์และข้อบังคับเบื้องต้นของการออกแบบการออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง
2. ทำการศึกษาลักษณะที่นิยมใช้ในปัจจุบันและผลิตภัณฑ์ที่ใกล้เคียง
3. ศึกษาข้อมูลลวดลายที่เหมาะสมกับคนไทยและการออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง
4. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกตจากการลงพื้นที่ หมู่บ้านม้งบ้านเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ หมู่บ้านม้งดอยปุย อำเภอสุเทพ จังหวัดเชียงใหม่ และผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ เพื่อใช้สนับสนุนการออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง
5. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ เพื่อใช้สนับสนุนการออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง
6. นำข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการศึกษาการออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง ทำการออกแบบร่าง (Sketch Design) และนำเสนอพร้อมรับการตรวจจากผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่างๆ แล้วจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขจนผ่าน
7. สรุบบนแบบและขนาด มิติแบบต่างๆ พร้อมเขียนแบบเพื่อการผลิต
8. ตัดเย็บผลิตภัณฑ์ต้นแบบ
9. นำผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่สร้างและพัฒนาขึ้น ไปประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ
10. นำผลที่ได้จากการประเมินความเหมาะสมในการออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง มาทำการวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติเพื่อสรุปผลการวิจัย

ลวดลายผ้าปักของชาวเขาเผ่าม้งที่นิยมทำการปักและสืบทอดกันมานานนั้นมีลายแม่ 8 ลาย ปัจจุบันได้ผสมผสานลวดลายได้เป็น 14 ลาย ดังนี้ 1.ลายโฮ 2.ลายกันหอย 3.ลายดาว 4.ลายดอกไม้ 5.ลายเท้าช้าง 6.ลายพื้นเลื้อย 7.ลายเจดีย์ 8.ลายหัวใจ 9.ลายดอกไม้ผสมดาว 10.ลายกันหอยผสมดาว 11.ลายกันหอยผสมลายก้าน 12.ลายกันหอยผสมใบไม้ 13.ลายกันหอยผสมลายลูกศร 14.ลายเท้าช้างประยุกต์

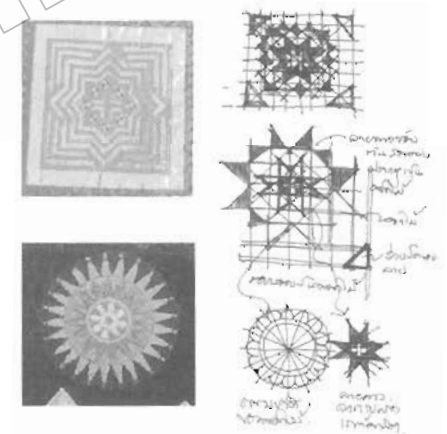
ลายไฮ (หมู่บ้านม้งดอยปุย ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่  
ภาคภิญญา สดภิบาล.2552 ถ่ายภาพ ภาพลายเส้น. พิชัย สดภิบาล.  
2552)



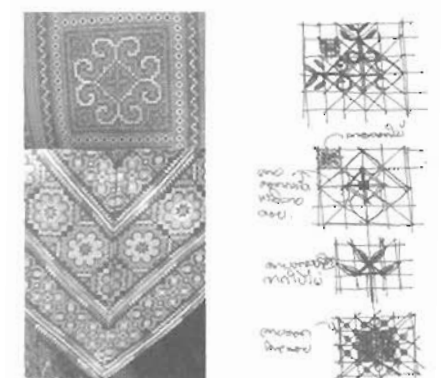
ลายกันหอย (หมู่บ้านม้งดอยปุย ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่  
ภาคภิญญา สดภิบาล.ถ่ายภาพ. Paul and Elaine Lewis. 2002.  
ภาพลายเส้น. พิชัย สดภิบาล. 2552)



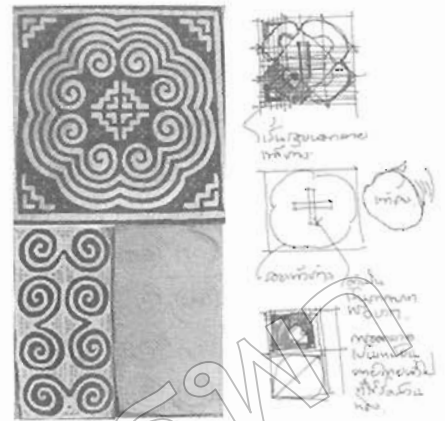
ลายดาว (หมู่บ้านม้งดอยปุย ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่  
ภาคภิญญา สดภิบาล. ถ่ายภาพ ภาพลายเส้น. พิชัย สดภิบาล. 2552)



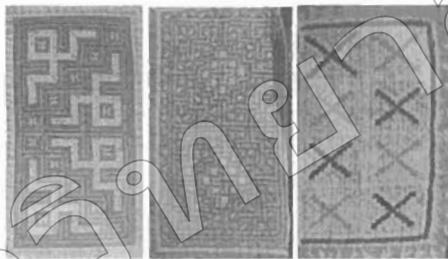
ลายดอกไม้ (Paul and Elaine Lewis. 2002. หมู่บ้านม้งดอยปุย  
ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ภาคภิญญา สดภิบาล. ถ่ายภาพ ภาพ  
ลายเส้น. พิชัย สดภิบาล. 2552)



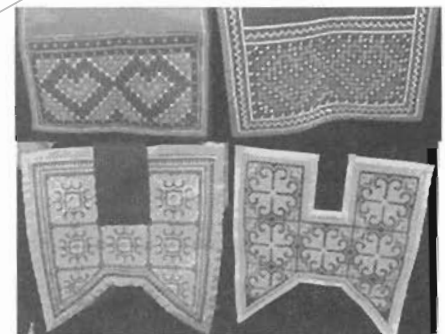
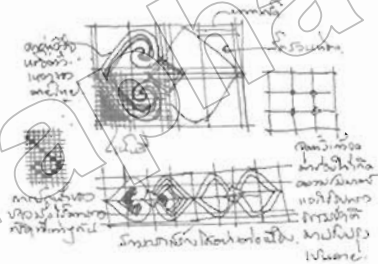
ลายเท้าช้าง (หมู่บ้านม้งดอยปู่ย ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่  
 ภัคกัญญา สดภิบาล. ถ่ายภาพ. Paul and Elaine Lewis. 2002.  
 ภาพลายเส้น. พิชัย สดภิบาล. 2552)



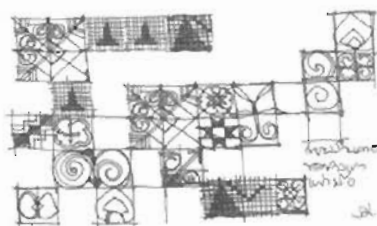
ลายพื้นเลื้อย (Paul and Elaine Lewis. 2002. ลายเส้น.  
 พิชัย สดภิบาล. 2552)



ลายหัวใจ (หมู่บ้านเชกน้อย อ.เขาค้อ จ.เพชรบูรณ์  
 ภัคกัญญา สดภิบาล. ถ่ายภาพ. ลายเส้น พิชัย สดภิบาล. 2552.



การผสมผสานลวดลาย (Paul and Elaine Lewis. 2002.  
 ลายเส้น พิชัย สดภิบาล. 2552.)



## การออกแบบเสื้อสำเร็จรูป

ทำการออกแบบเสื้อสำเร็จรูปที่หลากหลายที่สอดคล้องกับกรอบแนวคิด สร้างแบบร่างการออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง ร่างการออกแบบ ทำการออกแบบที่หลากหลายแล้วนำเสนอแบบต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบเสื้อ

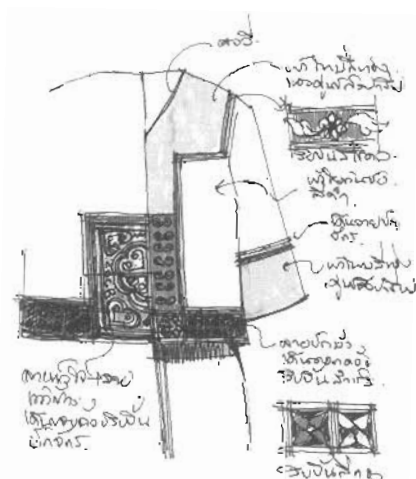


ขั้นตอนการออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง

ขั้นตอนการเลือกแบบ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบเลือกมา 3 แบบ

### รูปแบบการออกแบบ ที่ 1

แนวคิด คือ เน้นประโยชน์ใช้สอยและความสวยงามของ  
เสื้อเป็นสำคัญ โดยการนำผ้าใยกันขงพื้นสีดำทำเป็นโครงตัวเสื้อ  
ประดับตกแต่งด้วยผ้าปักขาวเขาเผ่าม้ง ลายผักกูด ลายหัวใจ และ  
ลายเท้าช้าง แล้วประยุกต์ใช้ร่วมกับริบบิ้น เพื่อทำให้เกิดลวดลายที่  
ลงตัว ด้านในกรุด้วยผ้ากาวยเพื่อความคงตัวของเสื้อ และมีการนำ  
ผ้าไหมพื้นสีทอง มาประดับช่วงหน้าอกด้านหน้าและปลายแขน



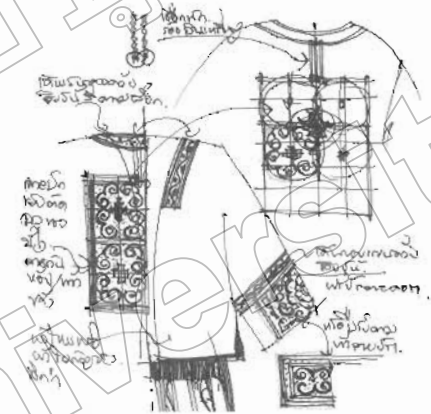
## รูปแบบการออกแบบ ที่ 2

แนวคิด คือ เน้นประโยชน์ใช้สอยและความสวยงามของเสื้อเป็นสำคัญเช่นเดียวกับแบบที่ 1 โดยการนำผ้าไหมพื้นสีดำทำเป็นโครงตัวเสื้อ ประดับตกแต่งด้วยผ้าปักขาวเขาเผ่าม้ง ลายผักกูด ลายหัวใจ ลายกันหอย และลายเท้าช้าง แล้วประยุกต์ใช้ร่วมกับริบบิ้น เพื่อทำให้เกิดลวดลายที่ลงตัว แต่งด้วยกระดุมทองคล้องด้วยสายสร้อยข้อมือ ด้านในกรุด้วยผ้าขาวเพื่อความคงตัวของเสื้อ

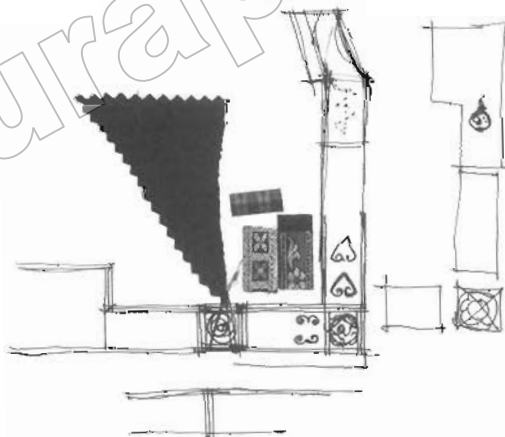


## รูปแบบการออกแบบ ที่ 3

แนวคิด คือ เน้นประโยชน์ใช้สอยและความสวยงามของเสื้อเป็นสำคัญเช่นเดียวกับแบบที่ 1 โดยการนำผ้าใยแก้วซึ่งพื้นสีดำทำเป็นโครงตัวเสื้อ ประดับตกแต่งด้วยผ้าปักขาวเขาเผ่าม้ง ลายผักกูด ลายเท้าช้างและลายวงกะบาด แล้วประยุกต์ใช้ร่วมกับริบบิ้น เพื่อทำให้เกิดลวดลายที่ลงตัว ด้านในกรุด้วยผ้าขาวเพื่อความคงตัวของเสื้อ



ขั้นตอนการเลือกวัสดุประกอบตัวผ้าสำหรับทำตัวเสื้อ ลวดลายผ้าปัก ริบบิ้นเดินขอบและวัสดุตกแต่ง





## การพัฒนาการตัดเย็บเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง



ภาพเปรียบเทียบการออกแบบกับการพัฒนาการตัดเย็บ  
เสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง

### การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง
2. การวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าความสอดคล้อง IOC จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน
3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความเหมาะสมจากงานออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยผ้าปักชาวเขาเผ่าม้งโดยผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสม ด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านความสวยงาม ด้านขั้นตอนการผลิต โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ด้าน
4. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความเหมาะสมจากงานตัดเย็บเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยผ้าปักชาวเขาเผ่าม้งต้นแบบ สำหรับผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านความสวยงาม ด้านขั้นตอนการผลิต โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ด้าน โดยวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้
  1. ตรวจสอบแบบประเมินที่ผ่านการประเมินให้ครบถ้วนสมบูรณ์
  2. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป
  3. หลังจากตรวจสอบแบบประเมิน ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้



การวิเคราะห์และประเมินการออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง ได้รับความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านความสวยงามและด้านขั้นตอนการผลิต ที่แสดงความคิดเห็นในด้านต่างๆ โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) สถิติค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทำเป็นรายด้าน และภาพรวมทุกด้าน นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง จากเสื้อต้นแบบ โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 9 ท่าน โดยแบ่งเป็นรายด้าน 3 ด้าน

| รายการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ                    | รูปแบบที่ 1<br>(n=9) |             |                  | รูปแบบที่ 2<br>(n=9) |             |                  | รูปแบบที่ 3<br>(n=9) |             |                  |
|--|----------------------|-------------|------------------|----------------------|-------------|------------------|----------------------|-------------|------------------|
|  | $\bar{X}$            | S.D.        | ระดับความเหมาะสม | $\bar{X}$            | S.D.        | ระดับความเหมาะสม | $\bar{X}$            | S.D.        | ระดับความเหมาะสม |
| <b>ด้านประโยชน์ใช้สอย</b>                        |                      |             |                  |                      |             |                  |                      |             |                  |
| 1. รูปแบบเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย                | 3.92                 | 0.29        | มาก              | 4.17                 | 0.39        | มาก              | 5.00                 | 0.00        | มากที่สุด        |
| 2. ขนาดมีความเหมาะสมกับการสวมใส่                 | 4.00                 | 0.00        | มาก              | 4.42                 | 0.52        | มาก              | 5.00                 | 0.00        | มากที่สุด        |
| 3. ง่ายต่อการบำรุงรักษา / การทำความสะอาด         | 3.67                 | 0.65        | มาก              | 4.17                 | 0.39        | มาก              | 4.58                 | 0.52        | มากที่สุด        |
| 4. มีความสะดวกในการสวมใส่ / จัดเก็บ              | 3.75                 | 0.75        | มาก              | 4.58                 | 0.52        | มากที่สุด        | 4.75                 | 0.45        | มากที่สุด        |
| 5. สามารถใช้งานได้ตามวัตถุประสงค์                | 4.10                 | 0.70        | มาก              | 4.67                 | 0.49        | มากที่สุด        | 4.83                 | 0.39        | มากที่สุด        |
| 6. วัสดุที่เลือกใช้มีความเหมาะสม                 | 3.92                 | 0.90        | มาก              | 4.58                 | 0.52        | มากที่สุด        | 4.92                 | 0.29        | มากที่สุด        |
| <b>รวม</b>                                       | <b>3.89</b>          | <b>0.83</b> | <b>มาก</b>       | <b>4.43</b>          | <b>0.70</b> | <b>มาก</b>       | <b>4.85</b>          | <b>0.67</b> | <b>มากที่สุด</b> |
| <b>ด้านความสวยงาม</b>                            |                      |             |                  |                      |             |                  |                      |             |                  |
| 1. ลวดลายและรูปแบบแสดงลักษณะเฉพาะถิ่น            | 4.33                 | 1.16        | มาก              | 4.67                 | 0.49        | มากที่สุด        | 4.83                 | 0.39        | มากที่สุด        |
| 2. สามารถนำลวดลายมาใช้ในการจัดวางได้อย่างเหมาะสม | 4.00                 | 1.73        | มาก              | 4.25                 | 0.62        | มาก              | 4.67                 | 0.49        | มากที่สุด        |
| 3. ความพึงพอใจในวัสดุ และการประดับตกแต่ง         | 3.92                 | 1.16        | มาก              | 4.33                 | 0.49        | มาก              | 4.75                 | 0.45        | มากที่สุด        |
| 4. สีเส้นและลวดลายมีความสวยงาม                   | 3.83                 | 0.58        | มาก              | 4.17                 | 0.58        | มาก              | 4.75                 | 0.45        | มากที่สุด        |
| 5. ความพึงพอใจในรูปแบบโดยรวม                     | 3.83                 | 1.00        | มาก              | 4.33                 | 0.49        | มาก              | 4.67                 | 0.49        | มากที่สุด        |
| <b>รวม</b>                                       | <b>3.98</b>          | <b>0.60</b> | <b>มาก</b>       | <b>4.35</b>          | <b>0.66</b> | <b>มาก</b>       | <b>4.73</b>          | <b>0.43</b> | <b>มากที่สุด</b> |
| <b>ด้านขั้นตอนการผลิต</b>                        |                      |             |                  |                      |             |                  |                      |             |                  |
| 1. วัสดุที่ใช้สามารถหาได้ง่ายในท้องถิ่น          | 4.33                 | 1.00        | มาก              | 4.83                 | 0.39        | มากที่สุด        | 5.00                 | 0.00        | มากที่สุด        |
| 2. รูปแบบมีความเป็นไปได้ในการผลิตจริง            | 4.25                 | 0.58        | มาก              | 4.58                 | 0.52        | มากที่สุด        | 4.92                 | 0.29        | มากที่สุด        |
| <b>รวม</b>                                       | <b>4.30</b>          | <b>0.82</b> | <b>มาก</b>       | <b>4.71</b>          | <b>0.59</b> | <b>มากที่สุด</b> | <b>4.96</b>          | <b>0.38</b> | <b>มากที่สุด</b> |
| <b>รวม 3 ด้าน</b>                                | <b>3.99</b>          | <b>0.76</b> | <b>มาก</b>       | <b>4.44</b>          | <b>0.67</b> | <b>มาก</b>       | <b>4.82</b>          | <b>0.56</b> | <b>มากที่สุด</b> |

จากงานวิจัยเรื่องการออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าว สามารถสรุปผลการวิจัยได้จาก ผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านความสวยงาม ด้านขั้นตอนการผลิต ได้แบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง รูปแบบที่ 3 มีความเหมาะสมมากที่สุด

### อภิปรายผลการวิจัย

การประเมินความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านความสวยงาม และด้านขั้นตอนการผลิต สามารถอภิปรายผลได้ว่า จากการออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง 3 แบบ ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินความเหมาะสมทางด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านความสวยงามและด้านขั้นตอนการผลิต แบบที่ 3 มีความเหมาะสมมากที่สุด เนื่องจากรูปแบบเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย ขนาดมีความเหมาะสมกับการสวมใส่ ลวดลายและรูปแบบแสดงลักษณะเฉพาะถิ่น วัสดุที่ใช้สามารถหาได้ง่ายในท้องถิ่นและเหมาะสมสวยงาม

ผ้าปักชาวเขาเผ่าม้งเป็นงานฝีมือที่สืบทอดมาจากรบรรพบุรุษมาหลายร้อยปีแล้ว เกิดจากการใช้เวลาว่างของสตรีหลังจากทำงานเกษตรกรรมในแต่ละวันหรือหลังฤดูเก็บเกี่ยว โดยนำป่านป่า ผ้ายหรือใยกล้วยที่ปลูกในหมู่บ้านมาปั่นเป็นเส้นเล็กๆ แล้วนำมาทอเป็นผืนด้วยเครื่องทอผ้าแบบง่าย ๆ คือใช้กี่เอวโดยผูกปลายกลุ่มด้ายยืนเข้ากับเสา อีกข้างหนึ่งผูกกับเสาแล้วทอเป็นการทอแบบดั้งเดิม จากนั้นนำมาปักด้วยมือเป็นลวดลายอย่างประณีตสวยงามรวมทั้งการเขียนลายด้วยสีผึ้ง ซึ่งชาวม้งเรียกว่า "วาดสีผึ้ง" หรือที่เรียกว่าการทำผ้าบาติกนั่นเอง โดยลวดลายที่อยู่บนชิ้นงานนั้นเกิดขึ้นจากการรังสรรค์จากมันสมองของผู้ทำ ลวดลายที่เกิดขึ้นจึงไม่มีการซ้ำกันเลย เพียงแต่มิติดแบบมาจากลวดลายโบราณ ซึ่งอาจเป็นตัวหนังสือหรือจากสิ่งต่างๆ ในธรรมชาติเช่น ใบไม้ กิ่งไม้ เท้าช้าง ดวงดาว เป็นต้น ทำให้ชิ้นงานแต่ละชิ้นมีลวดลายไม่ซ้ำกันและยังมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวบ่งบอกลักษณะของชนเผ่าของตนเองได้ และเป็นการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นซึ่งสอดคล้องกับ วิบูลย์ ลิ้มสุวรรณ (2538 : 90-93) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การสืบทอดงานศิลปทอผ้า มารดาเป็นผู้สอนให้แก่บุตร ที่มีอายุระหว่าง 13-18 ปี ผู้เรียนจะฝึกหัดจากของจริงที่เป็นตัวอย่างหรือชักถามจากผู้รู้ มีการแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดจากเพื่อนบ้าน การสืบทอดผ้าจึงเป็นสิ่งที่บรรพบุรุษสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนรุ่นต่อไป และส่วนใหญ่ใช้เวลาว่างจากการทำการเกษตรมาทอผ้าในอดีตชาวเขาเผ่าม้งจะใช้ผ้าไหมดิบ ผ้าฝ้าย หรือผ้าใยกล้วยที่ผลิตเองมาปักเป็นลวดลายต่างๆ ซึ่งลวดลายเหล่านี้จะคิดค้นออกแบบตามความคิดและภูมิปัญญาของแต่ละคน รวมทั้งคติความเชื่อของชนเผ่า ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ นิยม ออไอศุระ (2538 : 120) ที่กล่าวว่า สรุปได้ว่า ความงามที่ปรากฏในลวดลายจากการทอ การเย็บนั้น เป็นภูมิปัญญาที่ไม่ได้เกิดจากการเรียนรู้ในระบบ แต่เป็นสุนทรียภาพโดยธรรมชาติที่ผ่านการทดลองหลายวิธีการ หลายขั้นตอน หลายชั่วอายุคน จนกลายเป็นสุนทรียภาพทางความงามของกลุ่มชน ปกติแล้วชาวเขาเผ่าม้ง จะมีความประณีตใน การคิดลวดลาย และการปักลวดลายต่างๆ อย่างมาก และเมื่อมีการปักลายเรียบร้อยแล้ว จะนำมาแปรรูปเป็นเสื้อผ้าเพื่อใช้สวมใส่ในเทศกาลปีใหม่ หรือในวันสำคัญต่างๆ เพราะชาวม้งมีคติความเชื่อที่ว่า "เทศกาลปีใหม่ มังทุกคนจะสวมผ้าใหม่เพื่อเป็นสิริมงคล" และ "ศพของผู้ตายต้องใส่ชุดม้งเท่านั้น" มิฉะนั้นบรรพบุรุษจะจำไม่ได้และไม่ต้อนรับดวงวิญญาณ แต่ในปัจจุบันก็เริ่มมีผู้บริโภคอื่นที่เห็นถึงคุณค่าและความประณีตสวยงามของผ้าปักชาวม้งมากขึ้น จึงมีพ่อค้าแม่ค้าที่เล็งเห็นถึงความเป็นไปได้ทางการตลาด โดยมีการนำผ้าปักชาวม้งจากตัวเสื้อเก่าโดยการเลาะออกมาเป็นชิ้นงาน แล้วนำไปประกอบ ตกแต่ง หรือประดิษฐ์เป็นเครื่องใช้อย่างอื่น เช่น ถุงย่าม กระเป๋าสะพาย กระเป๋าเป้ กระเป๋าใส่สตางค์ ถุงใส่โทรศัพท์มือถือ เครื่องใช้อื่นๆ เป็นต้น ซึ่งตรงกับกรอบแนวคิดของ ประเสริฐ ศิลรัตน์ (2531 : 15-28 ) กล่าวว่า แต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกันด้วยสภาพภูมิศาสตร์ ทรัพยากรและวัสดุของแต่ละท้องถิ่นไม่เหมือนกัน ทำให้รูปแบบที่สร้างขึ้นแตกต่างกันออกไป ตามความเหมาะสมในแต่ละท้องถิ่นและจุดประสงค์ในการสร้างรุ่นต่อมา อาจเปลี่ยนเป็นสร้างขึ้นเพื่อสนองตอบความต้องการของนักท่องเที่ยวมากขึ้น อาจพัฒนาดัดแปลงไปบ้างเพื่อความเหมาะสมตามสภาพกาล แต่รูปลักษณะส่วนใหญ่ยังคงแสดงให้เห็นบุคลิกลักษณะทางวัฒนธรรมของชาติหรือท้องถิ่นอย่างเด่นชัด และสอดคล้องกับกรอบแนวคิดของ นพรัตน์ มหิพันธ์ (2545) กล่าวว่า 1. ปริมาณการผลิตผ้าไม่สอดคล้องกับปริมาณการขาย แนวทางการพัฒนาควรวางแผนกำลังการผลิต ด้วยการประเมินผลผลิตและพยากรณ์ความต้องการของตลาด โดยอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลการขายให้สอดคล้องกับเป้าหมาย รวมทั้ง

ควบคุมการผลิตให้มีประสิทธิภาพเพื่อลดต้นทุนและสร้างผลกำไร 2. ด้านการตลาด คู่แข่งขันมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และมีการแข่งขันกันอย่างรุนแรง แนวทางพัฒนาควรนำเสนอผลิตภัณฑ์ในลักษณะที่แปลกใหม่ ควบคู่ไปกับผลิตภัณฑ์พื้นเมือง เพิ่มคุณค่าผลิตภัณฑ์โดยเน้นประโยชน์ใช้สอยให้มากขึ้น พัฒนาคุณภาพโดยเน้นไปสู่งกลุ่มผู้บริโภคระดับกลางถึงระดับสูง 3. ด้านทรัพยากรมนุษย์ในอนาคตคาดว่าจะประสบปัญหาขาดแคลนแรงงาน เนื่องจากแรงงานที่มีอยู่เดิมอายุมากขึ้น อาจเสื่อมสภาพการทำงาน แนวทางการพัฒนาควรวางแผนการใช้แรงงานระยะยาว โดยการพัฒนาแรงงานให้มีความชำนาญและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวได้พัฒนาความรู้และทักษะการบริหารจัดการธุรกิจให้สามารถแข่งขันได้

ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง จึงมีแนวคิดที่จะนำลวดลายผ้าปักชาวเขาเผ่าม้งมาออกแบบเป็นเสื้อสำเร็จรูปสตรี โดยนำผ้าปักชาวเขาเผ่าม้งมาตกแต่ง ซึ่งประกอบไปด้วย ประโยชน์ใช้สอย ความสวยงาม และความเป็นไปได้ในขั้นตอนการผลิต เพราะรูปแบบลวดลายที่ประยุกต์และผสมผสานกันนั้นมีความสวยงามและยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชนเผ่า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ประเสริฐ ศีลรัตน์ (2531:73) ที่ว่าค่านิยม อาจหมายถึง ความสนใจ ความพึงพอใจ ความชอบ ความนิยม หรือความรู้สึกอื่นๆ ที่มีผลต่อผลผลิตและคุณค่าในการนำไปใช้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นตัวกำหนดความต้องการของตลาด ทั้งนี้งานวิจัยยังเป็นการเพิ่มมูลค่าให้แก่ตัวสินค้า และยังเป็นการเพิ่มทางเลือกให้กับผู้บริโภคในการเลือกซื้อให้หลากหลาย ตัววัสดุที่เป็นผ้าปักชาวเขาเผ่าม้งถือเป็นงานฝีมือ ที่สามารถจะขายตัวมันเองได้อยู่แล้ว เพียงแต่เรานำมาทำให้ลูกค้าได้นำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ลวดลายที่ปรากฏอยู่บนผืนผ้าปักเป็นหนึ่งเดียวไม่มีการซ้ำกันเลย เพราะลวดลายผืนนั้นๆ เกิดจากจินตนาการของผู้ปักแต่ละคน ไม่สามารถที่จะสั่งให้ชาวเขาเผ่าม้งปักตามแบบได้ ชาวเขาเผ่าม้งปักลายอะไร ออกมาก็ต้องใช้ตามนั้น ซึ่งชาวเขาเผ่าม้งเองก็ยังคงอนุรักษ์ลวดลายโบราณดั้งเดิมไว้ ทั้งนี้ยังเป็นการส่งเสริมการพึ่งพาตนเองตามวิถีชุมชนอย่างยั่งยืนอีกด้วย

#### สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากงานวิจัยเรื่องการออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าว สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านประโยชน์ใช้สอย
2. ด้านความสวยงาม
3. ด้านขั้นตอนการผลิต

ด้านประโยชน์ใช้สอย รูปแบบที่ 3 รวม ค่าเฉลี่ย 4.85, S.D. = 0.67 มีความเหมาะสมมากที่สุด ด้านความสวยงาม รูปแบบที่ 3 รวม ค่าเฉลี่ย 4.73, S.D. = 0.43 มีความเหมาะสมมากที่สุด ด้านขั้นตอนการผลิต รูปแบบที่ 3 รวม ค่าเฉลี่ย 4.96, S.D. = 0.38 มีความเหมาะสมมากที่สุด โดย ค่าเฉลี่ย รวม ค่าเฉลี่ย 4.82, S.D. = 0.56 มีความเหมาะสมมากที่สุด ตามตารางที่ 1 แสดงการประเมินการออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยผ้าปักชาวเขาเผ่าม้งจากเสื้อต้นแบบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 ท่าน โดยแบ่งเป็นรายด้าน 3 ด้าน

#### ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

การออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยผ้าปักชาวเขาเผ่าม้งในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้

1. การวิจัยเรื่อง การออกแบบเสื้อสำเร็จรูปสตรีด้วยผ้าปักชาวเขาเผ่าม้งในครั้งนี้เพื่อเป็นการศึกษาการนำผ้าปักของชาวเขาเผ่าม้งมาประยุกต์เข้ากับผ้าอื่นๆ เพื่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ โดยการนำเอาเอกลักษณ์ของชนเผ่ามาออกแบบโดยคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอย ความสวยงามและขั้นตอนการผลิต
2. เป็นแนวทางในการนำไปพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทอื่นๆ เช่น ของประดับตกแต่งบ้าน ของขวัญของที่ระลึกและอื่นๆ โดยคำนึงถึงขั้นตอนการผลิต ความสวยงามและการรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ชนเผ่า
3. ผลจากการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการออกแบบเสื้อสำหรับนักออกแบบ และผู้สนใจทั่วไปรวมถึงธุรกิจการผลิตและการส่งออกเสื้อผ้า

### ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาลวดลายผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง แล้วนำมาออกแบบลวดลายเชิงพาณิชย์ในอุตสาหกรรมทอผ้าเพื่อเป็นการยกระดับงานหัตถกรรมสู่ระดับสากลและเพื่อเป็นการดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ชนเผ่า
2. ควรมีการศึกษาลวดลายผ้าปักชาวเขาเผ่าอื่นๆ เช่น เผ่าเย้า กระเหรี่ยง ลีซอ อีเกอ เป็นต้น เพื่อนำมาออกแบบตกแต่งเป็นเสื้อสำเร็จรูปสตรีต่อไป โดยควบคุมคุณภาพการออกแบบและการตัดเย็บให้มีความสวยงามและมีความประณีตเพื่อเป็นที่ยอมรับของตลาดในประเทศและต่างประเทศ
3. ควรมีการศึกษาลวดลายผ้าปักชาวเขาเผ่าอื่นๆ เช่น เผ่าเย้า กระเหรี่ยง ลีซอ อีเกอ เป็นต้น เพื่อนำมาออกแบบตกแต่งเป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆ ให้หลากหลาย

### บรรณานุกรม

- นพรัตน์ มหิพันธ์. (2545). การศึกษาแนวทางการพัฒนาธุรกิจผลิตภัณฑ์สินค้าพื้นเมือง: กรณีศึกษาร้านเล็คไพบูลย์ อำเภออมลาลาย จังหวัดกาฬสินธุ์. มหาสารคาม : การศึกษาอิสระ บธ.ม. บริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นิยม ออโศรย์. (2538). การศึกษาการสืบทอดศิลปะผ้าทอของกลุ่มชนไททรงดำในจังหวัดเพชรบุรี. ศูนย์ศิลปาชีพ.
- เพียงจิตต์ มาประจง. (2550) รายงานการศึกษา แนวทางการพัฒนาและอนุรักษ์ผ้าฝ้ายทอมือเพื่อการตลาด กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม
- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. (2538). มรดกทางวัฒนธรรมพื้นบ้าน. กรุงเทพฯ : ดันอ้อ
- (2550). สารานุกรมผ้า เครื่องจักทอ. กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ.
- ศุภชัย สิงห์บุญชู และคณะ. (2548). โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอพื้นบ้าน กรณีศึกษากันเพรวา นิคมสร้างตนเองลำปาว อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน). และมูลนิธิชุมชนไทย.
- สถาพร ดีบุญมี ณ ชุมแพ และพิชัย สดภิบาล. (2552). การศึกษาการนำวัสดุพื้นถิ่นมาใช้ประกอบในการผลิตครุภัณฑ์ใน ๔ ภาคของประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- อังกาบ คักดี. (2552). การศึกษาและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าทอมือ จังหวัดอุดรธานี. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- Poured, Jess G.. (2002). *The Yao The Mien and Mum Yao in China, Vietnam, Laos and Thailand*. Bangkok: River Books.
- Gillow, John & Sentence, Bryan. (2005). *World Textiles*. Singapore: C.S. Graphics.
- Teerapongramkul, Leenavat. (2006). *Making Thai Everyday Objects of Thailand*. Singapore : Page One Publishing Private Limited.
- Seidenfaden, Erik, Major. (1958). *The Thai People*. Bangkok : Prachandra Printing. Howard, Michael C. (1994). *Textiles of Southeast Asia : An Annotated & Illustrated Bibliography*. Bangkok : White Lotus.
- Smithies, Michael & Bressan, Luigi. (2001). *Siam and The Vatican in the seventeenth century*. Bangkok : River Books.
- Maxwell, Robyn. (1990). *Textiles of Southeast Asia: Tradition, Trade and Transformation*. Australia : Oxford University.
- Conway, Susan. (2002). *Silken Threads Lacquer Thrones Lan Na Court Textiles*. Bangkok : River Books.